

Basisarts en conflictanalist Yalda Alam: 'Vrede is een vorm van preventie'

Arts & Auto - Marte van Santen | 5 juni 2026 | Leestijd: 9 minuten

De van oorsprong Afghaanse Yalda Alam, bestuurslid van Artsen voor Vrede, heeft grote ambities. Behalve medisch specialist wil ze het liefst ook vredesonderhandelaar bij de Verenigde Naties worden. "Laten we als zorgprofessionals onze maatschappelijke positie gebruiken om invloed uit te oefenen."

Beeld Brenda van Leeuwen

In het ouderlijk huis van Yalda Alam (32) in Veenendaal is het onderwerp 'oorlog' dagelijkse kost. "Of mijn ouders nu met elkaar, de burens of vrienden praatten, het ging er thuis altijd over", vertelt de basisarts, momenteel werkzaam op de afdeling cardiologie van de Gelre Ziekenhuizen in Apeldoorn. "En over politiek. Aan de eettafel kwamen de worstelingen van achtergebleven familieleden ter sprake. Maar ook de ervaringen van lotgenoten in Nederland en hoe de houding ten opzichte van buitenlanders hier veranderde."

Ouders

Alam, de oudste van vier kinderen, vlucht in 1998 met haar ouders van Afghanistan naar Nederland, twee jaar nadat de Taliban er aan de macht is gekomen. "Mijn vader en moeder werkten allebei als kinderarts. Vanwege hun politieke betrokkenheid kwamen ze in de problemen. Blijven was geen optie." Eenmaal hier belandt het gezin eerst een jaar in een azc in

Dokkum en daarna twee jaar in Groningen. “Eerlijk gezegd weet ik niet zo veel meer van die periode. Ik was pas vier toen we in Friesland aankwamen.”

Nadat de familie een verblijfsvergunning heeft gekregen, willen haar ouders hun oude vak het liefst zo snel mogelijk weer oppakken. Dat blijkt ingewikkelder dan gedacht – hun medische diploma’s worden hier niet erkend. Uiteindelijk moeten ze hun geneeskundestudie vanaf het derde jaar volledig overdoen. Alams vader besluit huisarts te worden, haar moeder gaat als basisarts aan het werk in de psychiatrie. Dat hun dochter in hun voetsporen treedt, is niet vanzelfsprekend. “Het liefst was ik klassieke talen of geschiedenis gaan studeren. Maar mijn ouders overtuigden me ervan dat ik met geneeskunde meer kanten op kon.”

Zat je bij die studie dan wel op je plek?

“Ik geef toe dat ik in eerste instantie niet de meest gemotiveerde student was. Na mijn bachelor moest ik een jaar wachten voor ik coschappen kon gaan lopen. Om de tijd te vullen, besloot ik bij het Centrum voor Internationaal Conflict-Analyse & Management van het Radboud een vak te volgen over het voeren van vredesonderhandelingen. Daar werd een vuurtje in mij aangewakkerd.

Ik heb altijd interesse gehad in de grotere wereld – bij geneeskunde vond ik de vakken over global health en infectieziekten het boeiendst. En ik houd van werken onder druk, kalm blijven in acute situaties en dan tot het best mogelijke resultaat komen. Ik werd zo enthousiast van het onderhandelen dat ik in dat tussenjaar meteen een minor Conflictstudies ben gaan doen. Na mijn coschappen heb ik daar nog een master *Human Geography: Conflicts, Territories and Identities* aan vastgeplakt.”

Met welk doel?

“Ik wil graag een verschil maken in de wereld. We leven in zo’n turbulente periode, met zoveel internationale brandhaarden. Die hebben een grote impact, óók op de gezondheid en het welzijn van mensen. Ik voel een enorme drive om iets te doen tegen oorlogen en conflicten.”

Als arts of als beleidsmaker?

“Liefst allebei. Afgelopen jaren heb ik denk ik wel 700 keer gesolliciteerd naar een beleidsfunctie op het gebied van conflictmanagement. Tot nu toe helaas zonder resultaat. Het is het aloude liedje: ik word afgewezen vanwege te weinig relevante ervaring. Maar als niemand je een kans geeft, kun je die ervaring ook niet opdoen. Daar komt bij dat het aantal relevante functies de laatste jaren snel afneemt, het directe gevolg van de harde bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking van het vorige kabinet.

Daarom heb ik mijn pijlen nu gericht op de civiele missiepool van Buitenlandse Zaken, waar ik sinds vorig jaar in zit. Als civiel expert kan de overheid je voor twaalf maanden uitzenden naar een EU- of VN-missie op het gebied van veiligheid, rechtsorde of conflictbeheersing. Tussen uitzendingen door wil ik hier als arts gaan werken en mijn stem als dokter laten gelden, onder andere vanuit de vereniging Artsen voor Vrede.”

Beeld Brenda van Leeuwen

Tijdens haar master Conflict, Territories and Identities heeft Alam een bijbaan als vaccinatiearts bij de GGD. Daar ontmoet ze een gepensioneerd bedrijfsarts, die lid is van Artsen voor Vrede. “Die club is echt iets voor jou”, zegt hij tegen haar.

De vereniging, opgericht in 1969, is de Nederlandse tak van International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW), en heeft als doel oorlog – en daarmee onnodige ziekte en sterfte – te voorkomen en zo gezondheid te bevorderen. De wereldwijde artsenorganisatie is in zo’n zestig landen actief. In 1985 ontving de IPPNW de Nobelprijs voor de Vrede. Oorspronkelijk richtte men zich vooral op het verbieden van kernwapens. Inmiddels is de doelstelling breder en wordt er bijvoorbeeld ook gezocht naar vreedzame oplossingen voor de conflicten in Oekraïne en Gaza.

Alam meldt zich aan bij Artsen voor Vrede en gaat in gesprek met verschillende bestuursleden. Die halen haar over om tot het bestuur toe te treden. “Als dokters hebben we een eed afgelegd om niet alleen voor zieken te zorgen, maar ook lijden te verlichten”, zegt ze. “Oorlog is het toppunt van menselijk leed. Ik voel een morele plicht om daartegen in het verweer te komen. Dat is ook de boodschap die Artsen voor Vrede uitdraagt: laten we onze bijzondere maatschappelijke positie als zorgprofessionals gebruiken om invloed uit te oefenen. Want vrede is óók een vorm van gezondheidszorg.”

Hoe wil je dat concreet doen?

“Van oudsher is onze vereniging vrij activistisch. Maar ik ben een conflictanalist, geen activist. Met mijn aanpak en ervaring kan ik denk ik echt iets toevoegen. Bijvoorbeeld in de politieke lobby. Verder is het ledenaantal na de Koude Oorlog flink teruggelopen. Mijn doel is Artsen voor Vrede weer te laten groeien, vooral door jonge zorgprofessionals en -studenten te motiveren lid te worden – op dit moment is een groot deel van de leden gepensioneerd. En dan niet alleen artsen, maar ook tandartsen, verpleegkundigen en andere zorgcollega’s. Verder zie ik veel kansen op het gebied van voorlichting en educatie. Denk aan webinars en cursussen, bijvoorbeeld over de gevaren van kernwapens. Ook zou ik graag op sociale media een informatief kanaal starten, waar we korte filmpjes delen met feiten en duiding. Een beetje zoals NOS Stories dat op Instagram doet. Om kennis te verspreiden en bewustwording te vergroten.”

Wat is de meerwaarde van een specifieke zorgvereniging die zich voor vrede inzet?

“Wij benaderen oorlog als gezondheidsprobleem en zetten in op vrede als vorm van preventie. Daarmee laten we een ander geluid horen. Verder denk ik dat er bijvoorbeeld in de politiek, vanwege onze maatschappelijke positie, goed naar ons wordt geluisterd.”

Moeten zorgprofessionals niet juist onafhankelijk blijven?

“Politiek en gezondheidszorg zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kijk naar de keuze van het huidige kabinet om structureel meer dan 19 miljard euro in defensie te investeren. Dat plan wordt deels gefinancierd door op de zorg te bezuinigen. Zo’n besluit raakt ons werk dus direct. En stel dat Nederland daadwerkelijk betrokken raakt bij een oorlog, bijvoorbeeld in Oekraïne, dan heeft dat ook gevolgen voor de capaciteit van onze gezondheidszorg. De zorg voor gewonde militairen gaat immers ten koste van reguliere zorg. We mogen onze ogen daar niet langer voor sluiten.”

‘De zorg voor gewonde militairen gaat ten koste van reguliere zorg’

Hoe reageren collega’s als je hier met ze over praat?

“Ze vinden het vaak interessant om mijn analyses te horen. Maar de reactie die ik krijg is toch meestal dat het allemaal wel zal loslopen. Ik mis een besef van urgentie. Terwijl alle signalen de verkeerde kant op wijzen. In veel landen blijven nationalistische partijen groeien, de internationale rechtsorde staat onder druk.

Qua ontwikkelingen zie ik enorm veel parallellen met de jaren 30 van de vorige eeuw in Duitsland. Daar lig ik soms echt van wakker. We hebben nu nog de kans het tij te keren. Maar dan moeten we wel veel meer investeren in het vreedzaam oplossen van conflicten, en in het voorkomen van nieuwe escalaties.”

Veel activiteiten van Artsen voor Vrede gaan over het terugdringen van kernwapens. Hoe actueel is dit onderwerp op dit moment?

“Meer dan je misschien denkt. Momenteel zijn er wereldwijd negen landen met kernwapens. Bijna alle kernmachten, inclusief Frankrijk, breiden hun arsenaal uit of moderniseren het. Verdragen over wapenbeheersing staan onder druk. En steeds meer landen, zoals Zuid-Korea, Iran, Saoedi-Arabië en soms zelfs Japan of Europese landen, discussiëren openlijk over eigen nucleaire afschrikking. Een levensgevaarlijke ontwikkeling, die bovendien niet effectief is. Kernwapens creëren namelijk schijnveiligheid, schreef onderzoeker Sterre van Buuren afgelopen maart nog in NRC. Ze beschermen niet tegen een vijandelijke aanval. Maar hoe meer landen er een beroep op doen, hoe groter de kans op escalatie.”

Hoe raakt dat Nederland?

“Officieel doet de regering er geen uitspraken over, maar algemeen wordt aangenomen dat er nog altijd Amerikaanse kernwapens liggen op vliegbasis Volkel in Noord-Brabant. Verder gaat Frankrijk voor het eerst sinds 1992 meer kernkoppen produceren. President Macron wil die wapens wel delen met acht Europese bondgenoten, waaronder Nederland. Het kabinet heeft onlangs laten weten daar met Frankrijk over in gesprek te gaan. Dat zou kunnen betekenen dat ons land gaat meedoen aan nucleaire oefeningen of zelfs dat Franse kernwapens hier zouden kunnen worden gestationeerd.”

‘Ik mis een besef van urgentie bij collega’s’

Wat raad je zorgprofessionals aan die ook in actie willen komen?

“Word lid van een vredesbeweging. Het lijkt misschien als iets kleins, maar hoe meer mensen zich tegen oorlog verenigen, hoe luider hun stem klinkt. Dat hebben we ook gezien met de Rode Lijn-demonstraties. Verder adviseer ik zorgprofessionals om het onderwerp bij hun eigen beroepsverenigingen aan te kaarten. Want ook die kunnen zich, vanuit het perspectief van

gezondheid en preventie, publiekelijk nadrukkelijker uitspreken tegen de gezondheidseffecten van oorlog.”

Tot slot: wat geeft jou hoop in bange tijden?

“Het feit dat er, ondanks alles, standvastige mensen en organisaties zijn die opstaan voor tolerantie en vrede. Van oudsher zetten vooral ngo’s zich in voor dit soort doelen. Nu hun werk door het politieke klimaat en bezuinigingen steeds meer onder druk komt te staan, wordt het nóg belangrijker dat het maatschappelijk middenveld een stapje bijzet. Oók zorgprofessionals dus. Zelf ga ik daar in ieder geval keihard mijn best voor doen. Ik hoop dat steeds meer collega’s samen met mij willen optrekken.”

Beeld Brenda van Leeuwen

CV

Na het gymnasium studeerde **Yalda Alam** (Afghanistan, 1994) geneeskunde en Human Geography aan de Radboud Universiteit. Aan de Amerikaanse universiteiten Harvard en Georgetown volgde ze aanvullende vakken over ontwikkelingssamenwerking, conflictbemiddeling en terrorisme. Bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) deed ze onderzoek naar disaster preparedness van de gezondheidszorg in Afghanistan.

Na haar afstuderen werkte ze anderhalf jaar als basisarts spoedeisende hulp bij het Maasziekenhuis. In januari 2025 trad ze toe tot het bestuur van Artsen voor Vrede. Sinds maart 2025 is ze als basisarts in dienst bij Gelre Ziekenhuizen, momenteel bij de cardiologie en vanaf deze zomer op de IC.